

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет історії та філософії

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра всесвітньої історії

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Імперський проект Юстиніана I»

«Empire project of Justinian I»

Виконав: студент денної форми навчання

спеціальності 032 Історія та археологія

Літвіненко Ілля Сергійович

Керівник к.і.н., доц. Луговий О.М. _____

Рецензент д.ф.н., проф. Голубович І.В. _____

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ __ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ Гребцова І.С.

(підпис) (прізвище, ініціали)

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № __ від _____ 2020р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК № 1

_____ Гребцова І. С.

(підпис) (прізвище, ініціали)

Одеса – 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Історіографія та джерельна база дослідження.....	6
Розділ 2. Перська війна.....	10
Розділ 3. Вандальська війна.....	16
Розділ 4. Готські війни.....	25
Розділ 5. Дипломатія Юстиніана I.....	33
Висновки.....	41
Список джерел та літератури.....	44

ВСТУП

Дипломна робота на тему «Імперський проект Юстиніана I» присвячена вивченню політики василевса Візантійської імперії Юстиніана I по відродженню Римської імперії у колишніх кордонах. Імператор народився 11 травня 482 року, а помер 14 листопада 565 року. Був співправителем імператора Юстина I з 1 квітня 527 року, а уже з 1 серпня того ж року почав правити сам. Використовуючи джерела та залучаючи дослідження різних авторів, у роботі я намагаюся дати власну оцінку діяльності та політиці імператора та самостійно систематизувати відомі дані. У роботі будуть розглядатися різні епізоди дипломатичної, зовнішньоекономічної, релігійної та військової політики Юстиніана I. При цьому буде опрацьовуватися інформація з джерел та думки дослідників, а також будуть виноски для того, щоб можна було перевірити правдивість наданого мною посилання.

Актуальність даної роботи в тому, що завдяки вивченню діяльності та спроби імператора реставрувати Римську імперію, можна зробити дуже важливі спостереження в історичному плані. Я маю на увазі результати як оборонних, так і наступальних військових дій армії Візантійської імперії, а також результати діяльності державного уряду, який на протязі тривалого часу мав вплив не тільки на життя візантійців, але й усього світу у Середні віки. На прикладі політики Юстиніана по відновленню влади над західними провінціями є дуже важливим питання про військове та політичне управління країною у період міжнародної нестабільності.

Мета даної роботи – дати оцінку діяльності Юстиніана, а також спробувати встановити, чи дійсно мета реставрувати Римську Імперію була заздалегідь спланована, чи це все ж таки череда випадковостей, якими імператор вдало користувався задля підняття власного престижу та збагачення держави, що в підсумку призвели до таких значних змін на політичній карті Середземного моря у VI столітті.

Необхідно виконати наступні завдання:

- У розділі про історіографію треба розглянути джерельну базу дипломної роботи, а також з'ясувати що дає вивчення матеріалу по цій темі.
- Розібрати відносини між Візантією та Персією та вияснити яке значення мав «вічний» мир для Юстиніана.
- Визначити внутрішню ситуацію у королівстві вандалів та що саме стало причиною для нападу Юстиніана на цю країну.
- Роз'яснити внутрішньополітичний конфлікт в середині Остготського королівства, а також що передувало війні з готами.
- Зрозуміти яким чином Візантійській державі вдавалося тримати в узді багаточисленні племена варварів та які дипломатичні уловки застосовував Юстиніан.
- Розібратися, чи був проект по реставрації Римської імперії продуманим наперед планом Юстиніана, або це була випадковість

Об'єктом даної роботи є історія Візантійської імперії у VI столітті.

Предметом даного дослідження є зовнішня політика Візантії та спроба реставрації Римської імперії, а також передісторія, хід та наслідки війн.

Хронологічні рамки даної роботи охоплюють кінець правління Юстина, а також період правління Юстиніана I з 527 по 561 роки.

Географічні межі даної роботи – територія Південної Європи, Близького Сходу та Північної Африки.

Структура роботи. Дана дипломна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку джерел та літератури.

Розділ I «Історіографія та джерельна база дослідження» присвячений розгляду джерельної бази даної дипломної роботи, а також використаній під час її написання історіографії.

В Розділі II «Перська війна» досліджуються передумови, хід та підсумки війни Візантії з Перською державою під час правління Юстина I, а потім Юстиніана I та Кавада.

Розділ III «Вандальська війна» висвітлює ситуацію, яка склалася у вандальському королівстві, а також передумови, хід бойових дій та підсумки війни між Юстиніаном I та Гелімером.

У Розділі IV «Готські війни» аналізуються причини нападу Юстиніана на Остготське та Вестготське королівства, хід боротьби між державами та підсумки війни.

У Розділі V «Дипломатія Юстиніана I» розглядаються здібності зовнішньої дипломатичної політики імператора Юстиніана, якими країна користувалася за часи його правління.

У висновках проведені узагальнення з викладеного у роботі матеріалу та підведені підсумки дослідження.

Загальна кількість джерел та літератури, опрацьованих при написанні дипломної роботи – 26.

ВИСНОВКИ

У моїй дипломній роботі я спробував дати оцінку зовнішній політиці Юстиніана, а також встановити, чи дійсно мета реставрувати Римську імперію була заздалегідь їм спланована, чи це все лише череда випадковостей, якими імператор вдало користувався задля досягнення своєї мети, що призвела до значних змін на політичній карті Середземного моря у VI столітті.

Розглядаючи війну Візантійської імперії з Перською державою в період правління Юстиніана з 527 по 531 роки, я дійшов до висновку, що мало ймовірно, що імператор тоді дійсно планував направити військові сили на захід, де переворот, який був в вандальському королівстві, начебто відкривав нові можливості для відновлення влади імператора в Північній Африці, де православне населення перебувало під гнітом варварів, які вірували в аріанство. Скоріш за все Юстиніана більше турбували північні і східні кордони держави, тому що західні королівства варварів були більш-менш лояльними до Візантії, а також визнавали візантійського імператора своїм сюзереном, хоч і формально, і навіть робили монети з його зображенням. Основна загроза у той час була саме від персів на сході, а також від варварів на Дунаї, та від арабів на півдні. Саме таким чином можна стверджувати, що такий важливий мирний договір з Персією для Юстиніана тоді ні в якому разі не був приводом для військового нападу на західні королівства, а давав час для того, щоб зібратися з силами для свого остаточного утвердження Візантії у східних та південних регіонах. Будучи досвідченим політиком Юстиніан, скоріше за все, тоді прекрасно розумів що підписаний «вічний» мир не буде вічним. Це стало зрозумілим з початком другої війни з персами у 540 році, яка могла закінчитися зовсім по іншому, якби на заході у Візантії не було настільки затяжної та складної військової кампанії, яка розпочалася через якихось 2 роки після підписання так званого «вічного» миру з Персидською державою.

Майже безперешкодне та дуже швидке завоювання вандальського королівства військами Візантійської імперії, яких вів полководець Велізарій, розглядалося сучасниками як величезний успіх. Місцеве населення, яке було православної віри та які були прихильниками римських традицій, були задоволені поразкою іновірних вандалів, крім того здавалося, що ця перемога над вандальським королівством була тільки першим кроком на шляху до відновлення Римської імперії у її колишню велич. Саме з цією військовою кампанією і почалося завоювання західних варварських королівств імператором Юстиніаном. Це вдале завоювання Північного регіону Африки, яке, в цілому, не потребувало дуже багато коштів та ресурсів, але принесло велику здобич, не пройшло зовсім без елементу вдачі. Це активізувало імператора до розробки інших планів по підкоренню королівств варварів. Далі була війна в Італії проти Остготського королівства, яка почалася майже відразу після закінчення вандальської війни.

Саме так, завдяки цим походам на віддалений захід, Візантійська імперія значно розширила свої кордони за рахунок захоплених регіонів. До країни були приєднані Північна Африка, Італія, Сицилія, Сардинія, Корсика, Балеарські острови та частина Південної Іспанії.

В цілому можна дійти висновку, що дипломатична політика імператора Юстиніана була більш вдосконаленою та гнучкою версією тієї політики, яку Візантійська імперія більш-менш практикувала на протязі усіх середніх віків. Саме завдяки неабиякому професіоналізму та вишкілу дипломатів, та невтомній діяльності християнських місіонерів Візантія проіснувала ще тисячу років після падіння Західної Римської імперії, а також встояла після стількох завоюницьких нападів ворогів. Завдяки силі дипломатії вона залишила незгладимий слід в історії та поширила свою цивілізацію по всьому сходу.

На початку завоювань Юстиніан навіть і не думав про перспективу об'єднання всього світу в єдину християнську державу. З точки зору імператора

всі країни, які знаходяться на території колишньої Римської імперії, повинні були визнавати його своїм господином та у всьому йому підпорядковуватися. Так як він вважав себе захисником християнської церкви та єдиним охоронцем всіх віруючих, то у нього є виняткове право всюди поширювати знання істинної віри, а оскільки весь світ повинен належати Богу, тоді саме по цьому праву весь світ повинен бути підпорядкованим Юстиніану.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

1. Агафий Миринейский. О царствовании Юстиниана / Пер. М. Левченко. М.: Арктос – Вика пресс, 1996. 256 с.
2. Византийские историки: Дексипп, Эвнапий, Олимпиодор, Малх, Петр Патриций, Менандр, Кандид, Ноннос и Феофан Византиец. / пер. С. Дестунисом. М.: Директ-Медиа, 2008. 155 с.
3. Евагрий Схоластик. Церковная история. / Пер. И. В. Кривушина. СПб.: Издательство Олега Абышко, 2006. 672 с.
4. Иоанн Малала. Хронография. Книга. XVIII / Пер. А. А. Чекаловой. СПб.: Алетейя, 2001. 504 с.
5. Иордан. О происхождении и деяниях гетов. (Гетика). СПб., 1997. 505с.
6. Менандр Византиец. Византийские историки. Рязань: Александрия, 2003. 431 с
7. Прокопий Кесарийский. Война с готами. / Пер.: С. Кондратьев. М., 1950. 517 с.
8. Прокопий Кесарийский. Война с персами. Война с вандалами. Тайная история. / Пер. А. А. Чекаловой. М.: Наука, 1993. 274 с.
URL: <https://issuu.com/watra/docs/prokop>
9. Феофан Византиец. Летопись византийца Феофана, от Диоклетиана до царей Михаила и сына его Феофилакта. / Пер. В. И. Оболенского. М., 1884. 370 с.

Література

10. Бахрушин С.В., Ефимов А.В., Косминский Е.А., Нарочницкий А.Л., и др. История дипломатии. Том 1 / Под ред.: Зорин В.А., Семенов В.С., Сказкин С.Д., Хвостов В.М. М.: Госполитиздат, 1959. 896 с.

- 11.Бейкер. Дж. Юстиниан. Великий законодатель. / Пер. А. Н. Анваер. М.: Центрполиграф, 2004. 398 с.
- 12.Васильев А. А. История Византийской империи. Том 1. Время до Крестовых походов (до 1081 г.). СПб.: Алетейя, 1998. 301 с.
- 13.Вольфрам Х. Готы. / Пер. Б. П. Миловидов, М. Ю. Некрасов / Под ред. М. Б. Щукина. Н. А. Бондарко и П. В. Шувалова. СПб.: Ювента. 2003. 656 с.
- 14.Гийу А. Византийская цивилизация. / Пер. Д. Лоевского. СПб., 2005. 552 с.
- 15.Дилигенский Г. Г. Северная Африка в IV – VI веках. М. 1961. 302 с.
- 16.Диль Ш. История Византийской империи. / Пер. А. Е. Рогинской / Под ред. Б. Т. Горянова. М.: Гос. издательство иностранной литературы, 1948. 160 с.
- 17.Диль Ш. Юстиниан и Византийская цивилизация в VI веке. / пер. с фр., СПб., 1908. 687 с.
- 18.Диснер Г.И. Королевство вандалов. Взлет и падение. / Пер. Санина В. Л., Иванова С. В. СПб.: Евразия, 2002. 224 с.
- 19.История Византии / под ред. С, Д. Сказкина. Том 1. М.: Наука, 1967. 524 с.
- 20.Клауде Д. История Вестготов. М.: Евразия. 2002. 79 с.
- 21.Корсунский А. Р., Гюнтер Р. Упадок и гибель Западной Римской империи и возникновение германских королевств (до середины VI в.) М.: Изд-во МГУ, 1984. 256 с.
- 22.Кулаковский Ю. А. История Византии Том 2. СПб.: Алетейя, 1996. 401 с.
- 23.Курбатов Г. Л. Ранневизантийские портреты. Л.: Издательство Ленинградского университета, 1991. 272 с.
- 24.Удальцова З. В. Италия и Византия в VI веке. М., 1959. 547 с.

25. Успенский Ф. И. История Византийской империи. Том 1. М.: Астрель, 2001. 202 с.

26. Хэлдон Дж. История византийских войн / Пер. М. А. Карпунина, С. С. Луговского. М.: Вече, 2007. 464 с.